

Strategije upravljanja socijalnim identitetom kod studentica unutar STEM područja

---

Gosarić, Dora

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:436644>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Dora Gosarić

**STRATEGIJE UPRAVLJANJA
SOCIJALNIM IDENTITETOM KOD
STUDENTICA UNUTAR STEM
PODRUČJA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU

Dora Gosarić

**STRATEGIJE UPRAVLJANJA
SOCIJALNIM IDENTITETOM KOD
STUDENTICA UNUTAR STEM
PODRUČJA**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. dr. sc. Toni Babarović

Zagreb, 2022.

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost strategija upravljanja socijalnim identitetom i ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodnih stereotipa, kongruencije interesa s odabranim studijskim smjerom i razinom rodnog identiteta te utvrditi može li se i u kojoj mjeri predvidjeti korištenje pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom na temelju preostalih ispitivanih varijabli. Općenito se strategije upravljanja socijalnim ponašanjem mogu definirati kao spektar ponašanja koja ukazuju na načine na koje pojedinac pristupa situacijama povezanim s vlastitim identitetom te načine suočavanja s takvim situacijama (Ryan i sur., 2020). Istraživanje strategija upravljanja socijalnim identitetom je relevantno, naročito na uzorku žena u STEM području jer su načini na koje se žene u STEM području nose s diskriminatornim ponašanjem nedostavno istraženi, a imaju praktične implikacije u regrutaciji i zadržavanju žena u STEM području. U ovome istraživanju je sudjelovala 131 studentica druge ili više godine STEM studijskih smjerova Sveučilišta u Zagrebu na kojima brojčano dominiraju muškarci. Podaci su prikupljeni putem online ankete, a korišteni su validirani prijevodi ili prijevodi za potrebe ovog diplomskog rada sljedećih instrumenata: *Ljestvica upravljanja socijalnim identitetom* (Ryan i sur., 2019), *Personal Globe Inventory-Mini* (Tracey, 2019), *HEXACO-PI-R* (Lee i Ashton, 2009), *Ljestvica rodne identifikacije na poslu* (Van Veelen i sur., 2019) te čestica „*Koliko smatrate da je studiranje STEM studijskih smjerova predviđeno za osobe muškog ili ženskog roda?*“. Utvrđena je povezanost strategija upravljanja socijalnim identitetom i rodnog identiteta. Nadalje, strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje povezane su i s rodnim stereotipima te se one u određenoj mjeri mogu predvidjeti na temelju preostalih ispitivanih varijabli za razliku od strategija usmjerenih na ponašanje drugih osoba čiji varijabilitet nije moguće objasniti na temelju korištenih prediktora. Rodni identitet se pokazao kao značajan prediktor u oba regresijska modela, dok u objašnjavanju strategija usmjerenih na vlastito ponašanje objašnjenju varijance pridonosi i izraženost rodnih stereotipa.

Ključne riječi:

strategije upravljanja socijalnim identitetom, STEM, rodni stereotipi, rodni identitet

Abstract

This research aimed to determine whether social identity management strategies (SIMS) are related to extraversion, agreeableness, gender stereotypes, congruence between a college course and professional interests, and gender identity. Moreover, the aim was to determine whether SIMS can be explained by other variables measured in this research. SIMS can be defined as a broad spectre of behaviour that demonstrates individuals' approach in situations related to social identity and ways of confronting those situations (Ryan et al., 2020). Research on SIMS is relevant because there are not enough studies on ways of dealing with gender discrimination in STEM. In addition, results could have practical value in the recruitment and retention of women in the STEM area. The research included 131 female students attending a second or higher year of STEM course with numerical domination of male students at the University of Zagreb. Data was collected via an online questionnaire. Validated translations or translations for the purpose of this research of the Social Identity Management Scale (Ryan et al., 2019), Personal Globe Inventory-Mini (Tracey, 2019), *HEXACO-PI-R* (Lee & Ashton, 2009), *Work Gender identity Scale* (Van Veelen i sur., 2019) and the item "How masculine/man-oriented or feminine/woman-oriented do you view STEM?" were used. Gender identity was found to be related to both SIMS focused on individual's behaviour and other people's behaviour. Moreover, SIMS focused on individual behaviour was associated with gender stereotypes. In addition, SIMS focused on an individual's behaviour can be significantly predicted by other variables measured in this research. Gender stereotypes and gender identity were significant predictors of SIMS focused on an individual's behaviour. However, SIMS focused on other people's behaviour were not significantly predicted by other variables in this research although gender identity was proven to be a weak significant predictor in this regression model.

Keywords:

social identity management strategies, STEM, gender stereotypes, gender identity

Sadržaj

1. Uvod.....	3
1.1 Status žena u STEM području	3
1.2 Teorija socijalnog identiteta	4
1.3 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih osobina ličnosti	8
1.4 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i izraženosti rodni stereotipa.....	9
1.5 Profesionalni interesi	10
1.6 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom	11
1.7 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine rodne identifikacije	11
2. Ciljevi i problemi	12
3. Metoda	13
3.1 Sudionici.....	13
3.2 Instrumenti.....	16
3.3 Postupak.....	19
4. Rezultati	20
5. Rasprava	24
5.1. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih dimenzija ličnosti.....	25
5.2. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i izraženosti rodni stereotipa.....	27
5.3. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom	28
5.4. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine rodnog identiteta	29
5.6. Regresijski modeli	29
5.7. Ograničenja istraživanja i praktične implikacije	30
6. Zaključak.....	33
7. Literatura	34

8. Prilozi	39
8.1. Prilog 1. Skala strategija upravljanja socijalnim identitetom za studentsku populaciju (Ryan i sur., 2020)	39
8.2. Prilog 2. Skala rodne identifikacije na studiju (Van Veelen i sur., 2019)	40

1. Uvod

1.1 Status žena u STEM području

STEM područje, u koje ubrajamo prirodne znanosti, tehnologiju, inženjerstvo i matematiku, jedno je od najvitalnijih i ekonomski najkonkurentnijih područja rada u Europi (Cedefop, 2016; European Commission, 2020). Diplomanti STEM studijskih smjerova imaju pristup najvećem broju poslova koji su ujedno i najbolje plaćeni te se vrlo brzo razvijaju (Cedefop, 2016; European Commission, 2020). Međutim, unutar STEM područja studiraju i rade pretežito muškarci. Nerazmjernost žena i muškaraca u STEM području, osim u radnom kontekstu, prisutan je i u obrazovnim programima unatoč tome što se na velikom internacionalnom uzorku djece pokazalo da djevojke postižu podjednake ili bolje rezultate u matematici i znanosti u odnosu na dječake (Carlana, 2019; Stoet i Geary, 2018). U gotovo svim državama utvrđeno je da je broj djevojaka koje upisuju STEM obrazovne programe značajno manji u odnosu na broj djevojaka koje imaju kapacitet uspješno ih završiti (Stoet i Geary, 2018). Unatoč velikim naporima za smanjenjem nerazmjera muškaraca i žena u STEM području, brojčana dominacija muškaraca u STEM području stabilna je kao što je slučaj u npr. Sjedinjenim Američkim Državama (National Science Foundation, 2017). Uzevši u obzir da podzastupljenost žena u STEM području nije uzrokovana manjkom njihove sposobnosti, može se reći da je bazen radne snage u STEM disciplinama zaklinut za dio talenata (President's Counsel of Advisors on Science and Technology, 2012). Prema rezultatima dosadašnjih studija, rodni stereotipi jedan su od razloga podzastupljenosti žena u STEM području (Pietri i sur., 2019). STEM studijski smjerovi percipiraju se kao dominantno muški studijski programi te se prezentiraju na taj način u medijima, ali i kroz očekivanja i vjerovanja učitelja, roditelja i vršnjaka (Lee, 2008). Znanost se percipira kao maskulino područje u kojem su za uspjeh potrebne maskuline karakteristike poput asertivnosti i individualizma (Carli i sur, 2016). Iz tog pak rodnog stereotipa proizlazi vjerovanje da su žene manje kompetentne od muškaraca u STEM području jer posjeduju manje maskulinih karakteristika (Pietri i sur., 2019). Zbog uvriježenih rodni stereotipa djevojkama je veoma izazovno izgraditi vlastiti identitet unutar STEM područja jer im socijalno okruženje na više načina daje do znanja da žene ne pripadaju tom području (Kim i sur., 2018). Naime, okolina različito tretira studente i znanstvenike s obzirom na njihov rod. Primjerice, znanstvenice zarađuju manje u odnosu na kolege znanstvenike te je kod njih vjerojatnost za promaknuće manja (Rosser, 2012; Williams i Ceci,

2015). Nadalje, neka su istraživanja pokazala da profesori znanstvenih kolegija favoriziraju studente muškog spola te su ujedno i responzivniji na njihove upite putem e-maila (Milkman i sur., 2015). Moguće je da rodni stereotipi i seksizam kojem su djevojke izložene utječu na njihovu motivaciju za nastavak obrazovanja u STEM području. McKinney i sur. (2006) povezali su osjećaj pripadanja akademskoj okolini s postignutim uspjehom na ispitima. Prema istraživanju Browna i Leopera (2010) na uzorku djevojaka koje pohađaju srednju školu utvrđeno je da postoji negativna povezanost između izloženosti akademskom seksizmu i percepcije vlastite kompetentnosti. U prilog tome ide i istraživanje kod kojeg je na rodno miješanom uzorku studenata koji imaju jednake ocjene utvrđeno da studentice svoje sposobnosti i motivaciju u matematici i znanosti procjenjuju nižim u odnosu na studente (Else-Quest i sur., 2013). Važno je nastaviti istraživanja na uzorku žena u STEM području jer rezultati istraživanja mogu imati praktične implikacije pri regrutaciji i u zadržavanju žena u STEM-u. Iako se velik broj dosadašnjih istraživanja fokusirao na motivaciju djevojaka za odabir STEM karijere, vrlo je malo istraživanja provedeno na uzorku djevojaka koje su već odabrale karijeru u tom području. Naročito je nedostatan istražena tema na koji se način žene nose s potencijalnom diskriminacijom u STEM okruženju, odnosno, koje strategije koriste u suočavanju s diskriminatornim, seksističkim okruženjima (Ryan i sur., 2020). Prema tome, fokus ovog rada bit će upravo na načinima suočavanja žena sa stereotipima i diskriminacijom u kontekstu STEM područja.

1.2 Teorija socijalnog identiteta

Jedan od potencijalnih pristupa istraživanju strategija nošenja s rodnim stereotipima jest teorija socijalnog identiteta (Tajfel i Turner, 1979). Prema teoriji socijalnog identiteta stavovi i ponašanja ljudi u organizacijskom okruženju barem su djelomično određeni njihovom pripadnošću određenoj socijalnoj grupi, kao i važnosti koju oni pridaju toj grupi (Haslam i sur., 2014). U skladu s time, pojedinac formira više različitih identiteta na temelju pripadanja određenoj socijalnoj grupi (npr. Rodni, spolni i socioekonomski identitet, identitet vezan uz zanimanje), a potom različiti socijalni konteksti evociraju misli, ciljeve i ponašanja konzistentna s identitetom koji dolazi do izražaja u tom socijalnom kontekstu (Tajfel i Turner, 1979; London i sur., 2005). Međutim, u mnogim socijalnim i akademskim okruženjima postoje uvriježeni stereotipi koji odražavaju nekompatibilnost između pripadnosti ženskom rodu i pripadnosti STEM području što kod žena u STEM području može rezultirati doživljajem

prijetnje socijalnom identitetu (Eccles, 2005; Cheryan 2012; Steele i sur., 2002). Do prijetnje socijalnom identitetu dolazi kada pojedinac strahuje da će biti negativno tretiran, stereotipiziran ili degradiran na temelju svoje pripadnosti nekoj socijalnoj grupi (Tajfel i Turner, 1986). Specifična vrsta prijetnje socijalnom identitetu koja se javlja kada se pojedinac doživljava stigmatizaciju ili degradaciju zbog svog roda naziva se prijetnja rodnom identitetu (Van Veelen i sur., 2019). Do prijetnje rodnom identitetu dolazi kada, primjerice, žena percipira da se njezina kompetencija procjenjuje na temelju njezinog roda, a ne na temelju njezinih sposobnosti, znanja i rezultata njezinog rada; ili pak, kada se ona osjeća nelagodno na radnom mjestu zbog pripadnosti ženskom rodu uslijed izloženosti seksističkim primjedbama ili pošalicama (Van Veelen i sur., 2019). Žene su naročito ranjive i sklone osjećaju prijetnje rodnom identitetu u STEM domeni u kojoj su uvriježeni rodni stereotipi jer ih se često percipira manje kompetentnima upravo zbog rodne pripadnosti (Steele i sur., 2002). Posljedica percipirane nekompatibilnosti između rodnog identiteta i STEM identiteta odnosno doživljaj prijetnje rodnom identitetu kod studentica može se očitovati kao povišena razina stresa, tendencija podcjenjivanju vlastitih sposobnosti te niži radni angažman koji u konačnici rezultira i nižim postignućima unatoč prethodnom uspjehu u studiju (Ancis i Phillips, 1996; Settles, 2004). Steele i sur. (2002) proveli su eksperimentalno istraživanje u koje su kao sudionike uključili studente i studentice sa Sveučilišta u Michiganu koji su na Scholastic Assessment Testu (SAT) iz matematike postigli među 15% najboljih rezultata te su se identificirali s područjem matematike u smislu da su planirali nastavak svoje karijere u matematici. Sudionicima su dali veoma težak test iz matematike s pretpostavkom da je to dovoljno da kod djevojaka izazove prijetnju rodnom identitetu zbog straha da će potvrditi uvriježene stereotipe da su muškarci bolji u matematici. Iako su svi sudionici bili podjednako uspješni u matematici prema SAT-u, studentice su ostvarile niže rezultate na testu iz matematike od studenata. Istraživanje su ponovili još dva puta, ali su pritom jednom svim sudionicima dali test iz matematike koji je bilo relativno lagan za rješavanje, a drugi put test iz engleskog jezika. U ova dva slučaja studentice nisu postigle niže rezultate u odnosu na studente. Kako bi istraživači bili sigurni da studentice nemaju niže sposobnosti u matematici isključivo prilikom rješavanja teških zadataka iz matematike, Steele i sur. Proveli su još jedno istraživanje. U ovom su istraživanju svim sudionicima dali težak test iz matematike, ali su neposredno prije toga sudionicima rekli da se radi o testu koji ne detektira rodne razlike, odnosno, da se radi o testu na kojem studentice uvijek postižu iste rezultate kao i studenti. Na taj su način pokušali umanjiti važnost uvriježenih rodni stereotipa u ovome istraživanju i ukloniti osjećaj prijetnje rodnom identitetu kod studentica. Rezultati su se drastično razlikovali od onih u prvom istraživanju, kada su

sudionicima dali težak test iz matematike bez napomene da se radi o testu koji ne detektira rodne razlike. Studentice su postigle podjednako dobre rezultate kao i studenti te značajno bolje rezultate u odnosu na one koje su postigle u prvom istraživanju. Rezultati ovih istraživanja ukazuju da slabija izvedba nekih socijalnih skupina nije rezultat isključivo njihovih sposobnosti ili vještina, već da određenu ulogu u nižoj izvedbi potencijalno ima i izloženost stigmati, odnosno, doživljaj prijetnje rodnom identitetu. Osim što negativno djeluje na opće kognitivno funkcioniranje, doživljaj prijetnje socijalnom identitetu također ima negativne posljedice na donošenje odluka, samoregulaciju, samopoštovanje i osjećaj pripadanja kod pojedinca (Walton i Cohen, 2007; Inzlicht i Kang, 2010; Thomas i sur., 2013). Nadalje, utvrđeno je kako je doživljaj prijetnje rodnom identitetu kod žena u STEM području negativno povezan s radnim angažmanom, sigurnošću u odabir karijere i percepcijom vlastitih sposobnosti za postizanje uspjeha u karijeri (Van Veelen i sur., 2019). Moguće je da je razlog tome trošenje emocionalnih i kognitivnih resursa pojedinaca na suočavanje s doživljenom prijetnjom rodnog identiteta koje na posljepku rezultira smanjenim entuzijazmom i radnim angažmanom (Van Veelen i sur., 2019). U svakom slučaju, prijetnja rodnom identitetu svakako predstavlja konstrukt koji vrijedi istraživati zbog mogućih praktičnih implikacija dobivenih rezultata. Naime, utvrđeno je kako studentice STEM studijskih smjerova koje su negativno stereotipizirane pokazuju manji radni angažman te manji interes prema razvoju karijere u STEM području (Cheryan i sur., 2009; Thoman i Sansone, 2016). Prema tome, dublje razumijevanje fenomena prijetnje rodnom identitetu, kao i njegovih posljedica moglo bi se praktično primijeniti u privlačenju i zadržavanju žena u STEM području, primjerice, osvještavanjem šire javnosti o navedenom fenomenu te prevencijom potencijalnih okidača prijetnje rodnom identitetu u akademskom i radnom okruženju ili pak formiranjem ženskih STEM modela u medijima koji su zastupljeni među školskom i akademskom populacijom i slično.

Iako su stereotipi i diskriminatorna ponašanja prema ženama u akademskom i radnom okruženju istraženi u velikom broju istraživanja, manji je broj istraživanja obuhvatio njihove posljedice i strategije nošenja s takvim izazovima kod žena u STEM području. Naime, pojedinci koji su učestalo izloženi stereotipima u određenom socijalnom okruženju strahuju da će biti negativno tretirani ili evaluirani kad se nađu u tom socijalnom okruženju, odnosno, oni doživljavaju prijetnju socijalnom identitetu. Prema tome, za očekivati je da povećani broj studentica STEM studijskih smjerova koje se učestalo stereotipizira i smatra manje kompetentnima na studiju u odnosu na studente doživljava prijetnju socijalnom identitetom. Prema Raginsu (2008) pojedinci koji pripadaju potencijalno stigmatiziranoj grupi u određenom kontekstu, odnosno, pojedinci koji doživljavaju prijetnju rodnom identitetu biraju način na koji

će prezentirati svoj grupni identitet drugima (Ragins, 2008). Kako bi se lakše nosili s anticipiranim predrasudama, oni prilagođavaju socijalne interakcije različitim socijalnim kontekstima (Kaiser i Miller, 2001). Konkretno, motivirani su prikazati sebe kao osobu koja posjeduje karakteristike za koje vjeruju da se pozitivno vrednuju u određenom socijalnom okruženju (Dutton i sur., 2010). U skladu s time, pojedinci koji pripadaju socijalno devalviranoj grupi imaju tendenciju ka strateškom upravljanju socijalnim identitetom kroz supresiju i isticanje određenih karakteristika povezanih s tom grupom (Roberts i sur., 2008). Tako se, primjerice, mogu distancirati od stereotipiziranog identiteta ili pak se pokušati suprotstaviti stereotipiziranju i zastupati grupu kojoj pripadaju (DeJordy, 2008; Wessel i sur., 2015). Općenito se takvo ponašanje naziva strategijama upravljanja socijalnim identitetom i može se definirati kao spektar ponašanja koja ukazuju na načine na koje pojedinac pristupa situacijama povezanim s vlastitim identitetom te načine suočavanja s takvim situacijama (Ryan i sur., 2020). Postoji nekoliko teorijskih pristupa strategijama upravljanja socijalnim identitetom te se oni djelomično razlikuju s obzirom na kategorizaciju takvih strategija (Ely, 1995; Kaiser i Miller, 2001; Roberts i sur., 2014). Međutim, ugrubo se strategije upravljanja sa socijalnim identitetom razlikuju s obzirom na to fokusira li se pojedinac na način na koji prezentira vlastiti socijalni identitet (npr. Supresijom ili isticanjem određenih karakteristika) ili na način nošenja sa stigmatizacijom (npr. Izbjegavanje ili konfrontacija stigmatizirajućeg ponašanja kojem je izložen) (Lyons i sur., 2014). Prema tome, za potrebe ovog diplomskog rada razlikovat ćemo strategije upravljanja vlastitog identiteta koje su usmjerene na vlastito ponašanje (npr. Supresija ili isticanje određenih karakteristika) i strategije usmjerene na ponašanje drugih osoba (Npr. konfrontacija stigmatizirajućeg ponašanja) i istraživati učestalost njihovog korištenja na uzorku studentica STEM studijskih smjerova. Strategije upravljanja socijalnim identitetom predstavljaju važnu istraživačku temu jer pomažu stigmatiziranom pojedincu da zadrži poželjnu sliku o grupi kojoj pripada i koju smatra dijelom svog identiteta (Martiny i Kessler, 2014). One predstavljaju vrlo učinkovit odgovor pojedinca koji mu pomaže u nošenju s nepoželjnim emocijama uslijed doživljaja prijetnje socijalnom identitetu (Martiny i Kessler, 2014). Prema nekim autorima (Ceci i Williams, 2011; Yang i Barth, 2015; Starr, 2018; Van Veelen i sur., 2019; Ryan i sur., 2020) doživljaj prijetnje rodnom identitetu ovisi o nekim osobnim faktorima koji su povezani s time percipira li osoba da će biti stigmatizirana u određenoj situaciji poput razine rodne identifikacije, nekih osobina ličnosti, kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te izraženosti rodnih stereotipa. Sukladno tome, u ovom će se radu upravo istražiti povezanost navedenih osobnih faktora i korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom kao posljedice doživljene prijetnje rodnom identitetu.

1.3 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih osobina ličnosti

Dosadašnja istraživanja upravljanja socijalnim identitetom uglavnom su zanemarila mogućnost da su određene osobine ličnosti pojedinca povezane s odabirom vrste strategija upravljanja socijalnim identitetom iako postoje jasni dokazi da se pojedinci koje odabiru konfrontaciju stigmatizacije po nekim karakteristikama značajno razlikuju od pojedinaca koji nisu skloni konfrontaciji (Ryan i sur., 2020; Rattan i Dweck, 2010; Shelton i Stewart, 2004). Iz razloga što konfrontacija uključuje visoku razinu asertivnosti u interpersonalnim odnosima, za očekivati je da su pojedinci koji su skloni konfrontaciji visoko na osobini ekstraverzije te da u kontaktu s drugima ne brinu o tome doživljava li se njihovo ponašanje kao ugodno (Ryan i sur., 2020). U skladu s time, Moïsiuc i sur. (2018) otkrili su povezanost između visoke razine ekstraverzije i sklonosti konfrontiranju pojedinaca koji krše društvene norme. Ekstraverzija se može definirati kao jedna od osobina ličnosti koju karakterizira orijentacija pojedinca prema vanjskom svijetu i drugim ljudima nasuprot orijentaciji prema unutarnjem svijetu subjektivnih doživljaja (APA Dictionary of Psychology, 2021). Osobama koje su visoko na ekstraverziji pripisuju se tendencije ka društvenosti, otvorenosti i ekspresivnosti pa je logično očekivati da će pojedinac koji je visoko na ovoj dimenziji nastojati upravljati svojim socijalnim identitetom konfrontiranjem prilikom doživljaja prijetnje rodnom identitetu jer orijentiran prema drugim ljudima i sklon ekspresivnosti u socijalnom kontaktu. Nadalje, ugodnost je kao osobina ličnosti također važna prilikom istraživanja upravljanja socijalnim identitetom jer, kao i ekstraverzija, dolazi do izražaja u interpersonalnim odnosima. Ugodnost se može definirati kao latentna varijabla koja sumira više tendencija i ponašanja – npr. Ljubaznost, suradljivost, uslužnost, tendencija da se pojedinac sviđi okolini, tendencija da se pojedinac ponaša obzirno prema drugima (Graziano i Eisenberg, 1997). Pojedinci koji su visoko na dimenziji ugodnosti obično pokazuju visoku razinu povjerenja u druge te su skloni suradnji (Costa i McCrae, 1992), dok oni nisko na dimenziji ugodnosti češće percipiraju da je došlo do kršenja neke od društvenih normi (Sliter i sur., 2015). Prema tome za očekivati je da je visoka razina na ugodnosti obrnuto povezana s korištenjem strategija upravljanja identitetom jer se može pretpostaviti da pojedinci koji su visoko na ugodnosti u manjoj mjeri doživljavaju prijetnju socijalnom identitetu jer sumnjaju u loše namjere drugih kad svjedoče nemoralnom ponašanju drugih osoba. U skladu s time, jedan od ciljeva ovog rada jest istražiti povezanost korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i ekstraverzije te ugodnosti. Ryan i sur. (2020). utvrdili su da pojedinci koji su visoko na ekstraverziji u većoj mjeri koriste strategije upravljanja socijalnim identitetom u odnosu na one koji su nisko na ekstraverziji. Osim toga, utvrdili su i da su pojedinci koji su

nisko na ugodnosti skloniji korištenju strategija upravljanja socijalnim identitetom od onih koji su visoko na ugodnosti. Prema tome, očekuju se da će se i u ovome radu potvrditi odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom te ekstraverzije i ugodnosti. Odnosno, očekuje se da će korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba biti pozitivno povezano s ekstraverzijom. Nadalje, očekuje se da će korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje biti pozitivno povezano s ugodnosti.

1.4 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i izraženosti rodnih stereotipa

Velik broj istraživanja povezo je motivaciju za STEM karijerom sa stereotipima vezanima uz rod i STEM područje (Starr, 2018). Takvi stereotipi zapravo su primjer relativno ustaljenih, previše pojednostavljenih koncepata, stavova i ponašanja koji se smatraju normalnima i primjerenima za pojedini rod u određenoj kulturi, a nazivaju se rodni stereotipi (APA Dictionary of Psychology, 2021). Primjerice, ljudi unutar STEM područja percipiraju se kao socijalno nekompetentni, usamljeni te neopterećeni vlastitim izgledom (Cheryan i sur., 2013). S druge strane, žene se često percipira kao nekoga tko brine o svom izgledu, romantičnim vezama te da su dobro povezane s obitelji i prijateljima (Weisgram i Diekman, 2017). Prema tome, uočljivo je nepodudaranje stereotipa prema ženama i pripadnicima STEM područja. Kroskulturalnim istraživanjima i na uzorku adolescenata i na uzorku odraslih sudionika potvrđeno je da su asocijacije između roda i STEM područja povezane s ishodima u STEM karijeri poput očekivanja, sudjelovanja te osjećaja pripadnosti pojedinaca (Gilbert i sur., 2015). Osim toga, utvrđena je povezanost izraženosti rodnih stereotipa i postignuća u STEM području na način da žene kod kojih su rodni stereotipi izraženiji postižu niže rezultate (Smyth i Nosek, 2015). Nadalje, u mnogim kulturama se pridaje velika važnost fizičkoj privlačnosti kod žena, neka su istraživanja pokazala da što su sudionici lošije ocijenili izgled žene, to su je lakše povezali sa STEM područjem (Banchefsky i sur., 2016). Postoji mogućnost da žene koje žele biti fizički privlačne nisu motivirane za karijerom u STEM području zbog nepodudaranja stereotipa koje su internalizirale (Starr, 2018). Osim toga, utvrđeno je i da su se žene koje žele biti fizički privlačne u manjoj mjeri identificirale sa STEM područjem (Park i sur., 2011). Prema Steele (2002) što se više pojedinac identificira sa stereotipiziranom grupom to doživljava veću prijetnju identitetu. Međutim, zanimljivo je da pojedinac koji internalizira nepoželjne stereotipe usmjerene prema grupi kojoj pripada u manjoj mjeri doživljava prijetnju identitetu.

Razlog tome je što internalizaciju nepoželjnih stereotipa usmjerenih prema grupi kojoj pojedinac pripada obično prati i smanjenje identifikacije pojedinca s tom grupom. Primjerice, studentica unutar STEM područja koja je internalizirala stereotip da su žene manje uspješne od muškaraca u STEM području umanjit će svoju rodnu identifikaciju jer je upravo njezin rod sprječava da postane uspješna u STEM području. Tada će nepoželjni rodni stereotip postati nerelevantan za nju jer ona više neće smatrati da njezin identitet određuju karakteristike ženskog roda. U skladu s time, cilj je ovoga istraživanja utvrditi smjer povezanosti između izraženosti rodnih stereotipa i korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom koje se javlja uslijed doživljaja prijetnje rodnom identitetu na uzorku studentica u STEM području. Očekuje se da će razina rodnog identiteta biti pozitivno povezana s korištenjem strategija upravljanja socijalnim identitetom. Međutim, postoji određena mogućnost da će se ta povezanost neće potvrditi uslijed smanjenja identifikacije pojedinaca s grupom kojoj pripada, a za koju je internalizirao nepoželjne stereotipe.

1.5 Profesionalni interesi

Profesionalni interesi mogu se definirati kao homogena grupa specifičnih interesa koja formira profesionalne preferencije koje potom rezultiraju stabilnim i trajnim dispozicijama i postaju dio ličnosti pojedinca (Holland, 1997). Jedna od najpopularnijih teorija profesionalnih interesa jest Hollandova teorija prema kojoj pojedinci donose profesionalne izbore sukladno vlastitim profesionalnim interesima (Holland, 1997). Holland je razlikovao šest tipova profesionalnih interesa i radnih okolina – realistički, istraživački, umjetnički, socijalni, poduzetnički i konvencionalni tip. Ti su tipovi prostorno smješteni u heksagonu. Što su oni međusobno sličniji, to je manja prostorna udaljenost između njihovog položaja unutar heksagona i obratno. Prediger i Vansickle (1992) dodatno su razradili ovu teoriju tvrdeći da su u pozadini heksagona dvije dimenzije (ljudi-stvari; ideje-podaci), a šest se tipova interesa međusobno razlikuje prema orijentaciji na te dvije dimenzije koje ujedno i određuju smještaj tipova interesa u heksagonu. Primjerice, socijalni je tip orijentiran prema ljudima, dok je realističan tip orijentiran prema stvarima. Ukoliko pojedinac odabere zanimanje odnosno radnu okolinu koja je u skladu s njegovim profesionalnim interesima tada kažemo da postoji kongruencija između pojedinca i njegove radne okoline (Holland, 1997).

1.6 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom

Može se očekivati da one žene čiji su interesi manje kongruentni s odabranim studijskim smjerom imaju veću potrebu demonstrirati da se one uklapaju u radnu okolinu korištenjem strategija upravljanja socijalnim identitetom (Ryan i sur., 2020). Bear i Babcock (2017) su dokazali da je percepcija manjeg ili većeg podudaranja pojedinca i okoline u kojoj se pojedinac nalazi povezana s ponašanjem tog pojedinca, što je u skladu s Teorijom socijalnog identiteta. Osim toga, Ryan i sur. (2020) su na uzorku žena u STEM području dokazali povezanost kongruencije individualnih interesa s karakteristikama odabranog zanimanja i strategija upravljanja socijalnim identitetom na način da su žene koje su percipirale manju kongruenciju u većoj mjeri koristile strategije upravljanja socijalnim identitetom. Prema tome, očekuje se da će dobiveni rezultati u ovome istraživanju pokazati da žene u STEM području čiji su interesi kongruentniji s karakteristikama STEM studijskim programom koriste strategije upravljanja socijalnim identitetom u manjoj mjeri od žena čiji interesi u manjoj kongruenciji s odabranim STEM studijem.

1.7 Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine rodne identifikacije

Prema teoriji socijalnog identiteta, razina rodne identifikacije je važnost koju osoba pridaje svojem rodnom identitetu (Tajfel i Turner, 1979). O razini rodne identifikacije ovisi koliko će razinu prijetnje rodnom identitetu osjećati žena u radnom okruženju u kojem dominiraju muškarci (Van Veelen i sur., 2019). Prema nekim autorima što je veća razina rodne identifikacije, to je ona sklonija doživljaju veće prijetnje rodnom identitetu u okruženju u kojem dominiraju muškarci (Major i sur., 2003). Nadalje, veća razina rodne identifikacije povezana je i s većom motivacijom žena za prezentiranjem svog rodnog identiteta na pozitivan način (Tajfel i Turner, 1986). Međutim, moguće je i da će se zbog doživljaja prijetnje rodnom identitetu u dominantno maskulinom okruženju ženama smanjiti razina rodne identifikacije te će se one na taj način distancirati od svog rodnog identiteta kako bi umanjile osjećaj da su stigmatizirane ili omalovažvane u toj okolini zbog rodnog identiteta (Van Veelen i sur., 2019). Prema tome, jedan od ciljeva ovog rada jest ispitati povezanost razine rodne identifikacije i strategija upravljanja socijalnim identitetom. U skladu s literaturom, očekuje se da će žene s većom razinom rodne identifikacije u većoj mjeri koristiti strategije upravljanja socijalnim identitetom.

2. Ciljevi i problemi

Glavni je cilj ovog rada ispitati povezanost između pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih osobina ličnosti (ekstraverzije i ugodnosti), izraženosti rodni stereotipa, kongruencije interesa s odabranim studijskim smjerom te razinom rodnog identiteta unutar STEM područja na uzorku studentica unutar STEM područja u kojima su uvriježeni rodni stereotipi.

U skladu s navedenim ciljem i rezultatima prethodnih istraživanja formirani su sljedeći problemi i hipoteze:

1. Utvrditi postoji li povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba i ekstraverzije.

H1: Korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba bit će pozitivno povezano s ekstraverzijom.

2. Utvrditi postoji li povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje i ugodnosti.

H2: Korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje bit će pozitivno povezano s ugodnosti.

3. Utvrditi postoji li povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i izraženosti rodni stereotipa o STEM području.

H3: Korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom bit će pozitivno povezano s izraženošću rodni stereotipa o STEM području.

4. Utvrditi postoji li povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom

H4: Korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom bit će negativno povezano s kongruencijom interesa pojedinca i odabranog studijskog smjera.

5. Utvrditi postoji li povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i rodnog identiteta.

H5: Korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom bit će pozitivno povezano s razinom rodnog identiteta.

6. Utvrditi može li se i u kojoj mjeri predvidjeti korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa,

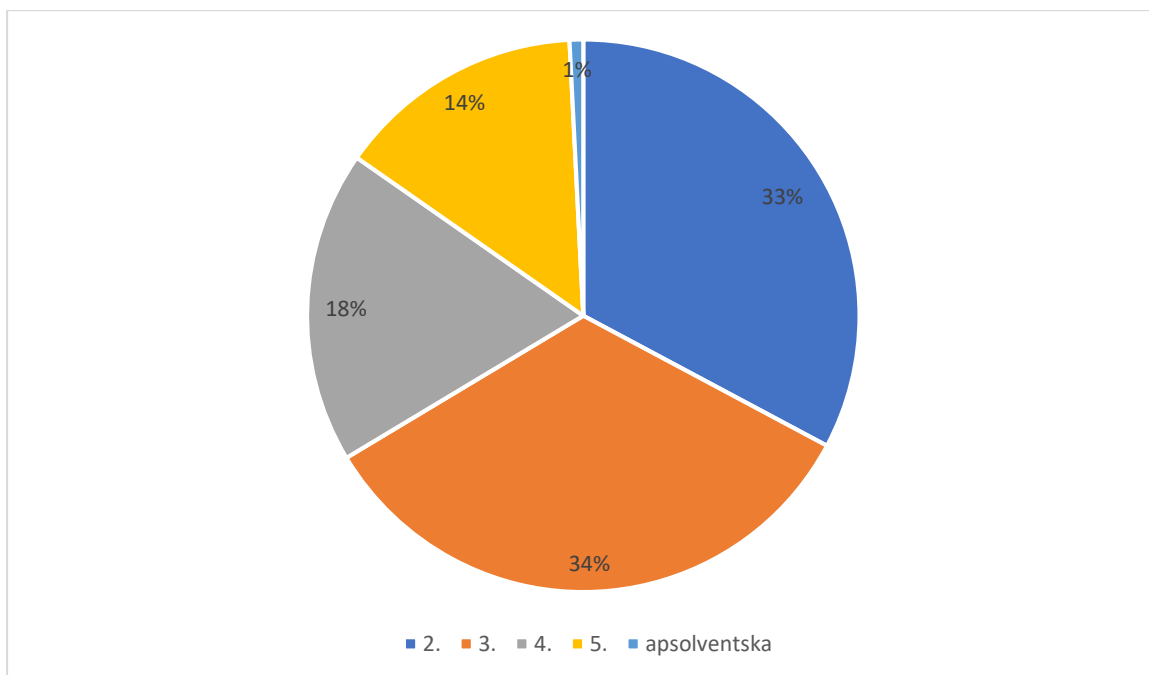
kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razine rodnog identiteta.

H6: Očekuje se da će ekstraverzija, ugodnost, izraženost rodnih stereotipa, kongruencija interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razina rodnog identiteta biti značajni prediktori korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom.

3. Metoda

3.1 Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 230 sudionika. Međutim, nakon eliminacije sudionika koji nisu zadovoljavali tražene uvjete za sudjelovanje u istraživanju, preostalo je 131 sudionika. Uvjeti koje su sudionici morali zadovoljiti za sudjelovanje u istraživanju su pripadnost ženskom rodu, 2. ili više godina studija, pohađanje STEM studijskog smjera na kojem brojčano dominiraju muškarci (kod većine studijskih godina) te pohađanje fakulteta na Sveučilištu u Zagrebu. Prosječna dob sudionica iznosila je 22 godine ($SD=1.67$). Pritom je najmlađa sudionica imala 19, a najstarija 27 godina. 119 sudionica studira na studijskoj godini na kojoj brojčano dominiraju muškarci, 8 ih studira na studijskoj godini na kojoj je podjednak omjer žena i muškaraca, a samo 4 sudionice studiraju na studijskoj godini na kojoj brojčano dominiraju žene.

Slika 1.

Raspodjela sudionika po godini studija izražena u postotcima

Tablica 1.

Raspodjela sudionika po fakultetima

Naziv fakulteta	Broj sudionika	%
Fakultet elektrotehnike i računarstva	34	26.0
Fakultet prometnih znanosti	8	6.1
Fakultet strojarstva i brodogradnje	49	37.4
Fakultet šumarstva i drvne tehnologije	3	2.3
Prirodoslovno – matematički fakultet	25	19.1
Rudarsko-geološko-naftni fakultet	3	2.3
Tehničko veleučilište u Zagrebu	8	6.1
Visoko učilište Algebra	1	0.8

Tablica 2.*Raspodjela sudionika po studijskim smjerovima*

Naziv smjera	Broj sudionika	%
Brodogradnja	2	1.5
Elektrotehnika	2	1.5
Elektrotehnika i informacijska tehnologija	10	7.6
Fizika	19	14.5
Fizika i informatika	4	3.1
Informacijska i komunikacijska tehnologija	1	0.8
Informatika	5	3.8
Inteligentni transportni sustavi i logistika	3	2.3
Matematika i fizika	1	0.8
Primijenjeno računarstvo	1	0.8
Promet	5	3.8
Računarstvo	23	17.6
Rudarstvo	3	2.3
Strojarstvo	45	34.4
Šumarstvo	2	1.5
Urbano šumarstvo i zaštita prirode i okoliša	1	0.8
Zrakoplovstvo	4	3.1

Uzorak čine studentice sa druge ili više godine studija, a njihova struktura prikazana je na grafičkom prikazu 1. Najzastupljenije su studentice treće godine studija koje čine 33,6% uzorka te studentice druge godine studija koje čine 32,8% uzorka. Nadalje, u istraživanju su sudjelovale studentice s osam različitih fakulteta odnosno 17 različitih studijskih smjerova. Struktura sudionica s obzirom na fakultet koji pohađaju prikazana je u Tablici 1, a struktura s obzirom na studijski smjer koji pohađaju prikazana je u Tablici 2. Fakulteti na kojima studira najveći broj sudionika istraživanja su Fakultet strojarstva i brodogradnje (37,4%), Fakultet elektronike i računarstva (26%) te Prirodoslovno-matematički fakultet (19,1%). Od studijskih smjerova, najzastupljenije je strojarstvo, a zatim slijede računarstvo i fizika.

3.2 Instrumenti

Ljestvica upravljanja socijalnim identitetom (Ryan i sur., 2019) prevedena je na hrvatski jezik i adaptirana za studentsku populaciju za potrebe ovog diplomskog rada. Ljestvica se sastoji od dvije podljestvice: strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje (5 čestica) i strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba (3 čestice). Sudionici su za svaku česticu procjenjivali u kojoj mjeri se slažu s njom na skali Likertovog tipa od 5 stupnjeva (1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – djelomično se slažem, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – djelomično se slažem, 5 – u potpunosti se slažem). Primjeri čestica iz Ljestvice upravljanja socijalnim identitetom su „Potičem kolege na fakultetu da u većoj mjeri obrate pozornost na neke druge moje karakteristike u odnosu na rod kojem pripadam“ i „Ako kolege negativno percipiraju ženski rod, nastojim im ukazati da je njihovo mišljenje manjkavo“. Ukupni rezultat izražen je kao aritmetička sredina odgovora čestica za svaku od dvije podljestvice. Pouzdanost podljestvice usmjerene na vlastito ponašanje mjerena pomoću Cronbach Alphe dobivena u ovome istraživanju iznosi .85, dok pouzdanost podljestvice usmjerene na ponašanje drugih osoba iznosi $\alpha = .73$, što je u skladu s vrijednostima koje navode autori za originalne podljestvice – α (podljestvica strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerena na vlastito ponašanje) = .77; α (podljestvica strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba) = .73 (Ryan i sur., 2019).

Profesionalni interesi mjereni su upitnikom Personal Globe Inventory-Mini (Tracey, 2019) koji je preveden na hrvatski jezik za potrebe ovog diplomskog rada tako da su preuzete čestice koje čine mini verziju upitnika iz validiranog prijevoda cjelovitog Personal Globe Inventory upitnika (Šverko i Babarović, 2008). PGI Mini se sastoji od 20 čestica koje se odnose na različite radne aktivnosti. Sudionici za svaku radnu aktivnost procjenjuju u kojoj mjeri im se sviđa na skali Likertovog tipa od 7 stupnjeva (1 – izrazito mi se ne sviđa, 2 – ne sviđa mi se, 3 – djelomično mi se ne sviđa, 4 – niti mi se sviđa, niti mi se ne sviđa, 5 – djelomično mi se sviđa, 6 – sviđa mi se, 7 – izrazito mi se sviđa). Primjerice, sudionici procjenjuju u kojoj mjeri im se sviđaju sljedeće aktivnosti: „smještati goste za stolove u restoranu“ i „pripremati finacijske izvještaje“. Pouzdanost kompozita na RIASEC skalama u ovom istraživanju mjerena pomoću Cronbach alphe iznosila je između .17 i .85 što je uglavnom u skladu s vrijednostima pouzdanosti koje navodi autor originalnog PGI-mini upitnika – između .45 i .82 (Tracey, 2019). Jedna od skala (istraživački tip interesa) sadrži vrlo nisku razinu pouzdanosti od .17, dok su sve

preostale više od .50. Razina pouzdanosti od .17 za skalu istraživački tip interesa može se objasniti činjenicom da skala sadrži samo dvije čestice koje se odnose na različite domene istraživačkih poslova.

Osobine ličnosti ekstraverzija i ugodnost mjerene su validiranim prijevodom (Babarović i Šverko, 2013) podljestvica ekstraverzije i ugodnosti instrumenta *HEXACO-PI-R* (Lee, Ashton, 2009). Svaka se podljestvica sastoji od po deset čestica. Sudionik za svaku česticu procjenjuje u kojoj se mjeri odnosi na njega na Likertovoj skali od 5 stupnjeva (1- u potpunosti se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem). Primjer čestice iz podljestvice koja mjeri ekstraverziju jest „Rijetko izražavam svoje mišljenje na grupnim okupljanjima“, a primjer čestice iz podljestvice koja mjeri ugodnost je „Obično sam prilagodljivog mišljenja kada se ljudi ne slažu sa mnom“. Ukupni rezultat svake podljestvice se računa kao aritmetička sredina odgovora na svim česticama koje pripadaju toj podljestvici. Prije računanja ukupnog rezultata određene čestice je potrebno rekodirati. Babarović i Šverko (2013) navode da pouzdanost podljestvice koja mjeri ekstraverziju na hrvatskom uzorku iznosi $\alpha=.80$, a pouzdanost podljestvice kojom je mjerena ugodnost iznosi $\alpha=.78$. U ovom su istraživanju je također dobivena zadovoljavajuća razina pouzdanosti za obje podljestvice – $\alpha(\text{ekstraverzija})=.79$; $\alpha(\text{ugodnost})=.78$.

Ljestvica rodne identifikacije na poslu (Van Veelen i sur., 2019) koja sadrži četiri čestice prevedena je na hrvatski jezik za potrebe ovog diplomskog rada. Sudionici su za svaku od četiri čestice procjenjivali u kojoj mjeri se slažu s njom na skali Likertovog tipa od 7 stupnjeva (1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – djelomično se ne slažem, 4 – niti se slažem, niti se ne slažem, 5 – djelomično se slažem, 6 – uglavnom se slažem, 7 – u potpunosti se slažem). Primjer čestice iz Ljestvice rodne identifikacije na poslu je: „Na studiju osjećam povezanost s pripadnicama ženskog roda“. Ukupni rezultat izračunat je kao aritmetička sredina odgovora na svim česticama. Autori originalne ljestvice navode pouzdanost $\alpha=.80$; a u ovom je istraživanju dobivena pouzdanost od $\alpha=.81$.

Izraženost rodnih stereotipa ispitana je česticom „*Koliko smatrate da je studiranje STEM studijskih smjerova predviđeno za osobe muškog ili ženskog roda?*“ koja je razvijena za potrebe ovog diplomskog rada, a adaptirana na osnovi čestice „*How masculine/man-oriented or feminine/woman-oriented do you view STEM?*“ iz rada Starr, C. R. (2018). Sudionici

procjenjivali u kojoj mjeri smatraju da je STEM područje prikladno za žene ili muškarce na skali od 7 stupnjeva pri čemu je 1 označavalo da je prikladno isključivo za žene, a 7 da je prikladno isključivo za muškarce.

Osim toga, prikupljeni su i osnovni sociodemografski podaci o sudionicima poput spola, dobi, upisanog fakulteta, upisanog studijskog smjera, godine studiranja, ukupnog trajanja studiranja u godinama te brojčanog omjera žena i muškaraca na studijskoj godini sudionika.

3.3 Postupak

Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika sastavljenog na platformi *Google obrasci* od gore navedenih instrumenata. Anketni upitnik podijeljen je u relevantnim grupama za ciljani uzorak studentica STEM studijskih smjerova na Sveučilištu u Zagrebu na društvenoj mreži *Facebook*. Primjerice, to su grupe koje okupljaju studente koji žive u studentskim domovima, traže studentski posao, dijele interne materijale i informacije vezane uz studij koji pohađaju, dijele informacije vezane uz natječaj za dobivanje STEM državne stipendije i sl. Osim dijeljenja na društvenim mrežama, korištena je i tehnika snježne grude, odnosno, dio je sudionika prikupljen preko osobnih kontakata koji su zadovoljavali tražene uvjete za sudjelovanje u istraživanju, a potom su prosljeđivali upitnik kolegama sa svoje studijske godine. U opisu objave u kojoj je podijeljen anketni upitnik naglašeno je koji su uvjeti za sudjelovanje u istraživanju. Također, na početku samog upitnika istaknuto je da se radi o anonimnom istraživanju u kojem će se rezultati obrađivati samo na grupnoj razini i koristiti u znanstvene svrhe. Naglašeno je da trajanje ispunjavanja upitnika, važnost iskrenog odgovaranja, da će se početak ispunjavanja upitnika smatrati kao dobrovoljni pristanak na sudjelovanje u istraživanju od kojeg se može odustati u bilo kojem trenutku. Osim toga, naveden je i kontakt odnosno e-mail adresa istraživača u slučaju dodatnih pitanja ili interesa vezanog uz dobivene rezultate istraživanja.

Za određivanje STEM studijskih smjerova korišten je Izvadak studijskih programa u STEM područjima znanosti u svrhu dodjele državnih stipendija u prioritetnim područjima (STEM) u akademskoj godini 2020./2021. dostupan na stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Kompoziti za *Ljestvicu upravljanja socijalnim identitetom*, *Ljestvicu rodne identifikacije na poslu* i *HEXACO* izračunati su prema uputama autora instrumenta. Kongruencija profesionalnih interesa s odabranim studijskim smjerom izračunata je iz profesionalnih interesa pojedinog sudionika i tipa zanimanja za koje se taj sudionik školuje. Pritom su radne okoline procjenjivane na RIASEC ljestvici s rezultatima izraženima od 0 do 100 za svaki od šest tipova interesa za svaki studijski smjer preko popisa zanimanja unutar O*NET sustava. Konstrukt profesionalnih interesa mjereno je pomoću upitnika Personal Globe Inventory-Mini (Tracey, 2019) prevedenog na hrvatski jezik prema validiranom prijevodu cjelovitog Personal Globe Inventory upitnika (Šverko i Babarović, 2008) te su dobiveni rezultati izraženi na skali od 1 do 7. Kako bi se mogla izračunati kongruencija najprije su

rezultati upitnika PGI-mini transponirani na skalu od 0 do 100 radi usklađenosti s vrijednostima preuzetima s O*Neta. S obzirom na to da Tracey (2018) preporučuje korištenje dvije mjere kongruencije u slučajevima kada su za sudionike izračunate vrijednosti za svih šest tipova profesionalnih interesa, u ovom je radu sukladno tome izračunata euklidska distanca između profila interesa sudionika i radne okoline te korelacija profila interesa sudionika i radne okoline zanimanja za koje se taj sudionik školuje. Euklidska distanca je izračunata kao drugi korijen iz sume kvadratnih odstupanja interesa i radnih okolina na RIASEC skalama.

4. Rezultati

Iz odgovora sudionika analizirani su deskriptivni podaci za sljedeće varijable: strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje, strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba, ekstraverzija, ugodnost, izraženost rodnih stereotipa, indeks kongruencije izračunat na temelju euklidske distance, indeks kongruencije izračunat na temelju korelacija, te izraženost rodnog identiteta. Osim deskriptivnih podataka, ispitana je povezanost varijabli koje mjere određenu strategiju upravljanja socijalnim identitetom s preostalim varijablama mjerenim za potrebe ovog istraživanja. Nadalje, testiran je regresijski model, odnosno, ispitano je može li se i u kojoj mjeri predvidjeti korištenje pojedine vrste strategija upravljanja socijalnim identitetom na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodnih stereotipa, kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razine rodnog identiteta.

Podaci su obrađeni u programu IBM SPSS Statistics 21, a prije same obrade, provjereni su preduvjeti za obradu podataka. Za provjeru normalnosti distribucija svake pojedine varijable korišten je Kolmogorov–Smirnovljev test. Prema dobivenim rezultatima prikazanim u Tablici 3., varijable ekstraverzija, ugodnost, indeks kongruencije izračunat na temelju euklidske distance i indeks kongruencije zadovoljavaju uvjet normalne distribucije rezultata. Međutim, varijable strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje, strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba, izraženost rodnih stereotipa i rodni identitet razlikuju se statistički značajno od normalne raspodjele i ne zadovoljavaju osnovne uvjete za primjenu parametrijskih statističkih metoda. S obzirom na to da je Kolmogorov–Smirnovljev test osjetljiv na broj sudionika i ekstremne rezultate unatoč njegovoj širokoj upotrebi, analizirani su i indeks asimetrije i spljoštenosti (Petz i sur. 2012). Prema Klineu (2005) distribuciju možemo smatrati normalnom ako se vrijednosti indeksa

asimetrije kreću u rasponu od -3 do +3, a vrijednosti indeksa spljoštenosti u rasponu od -10 do +10. S obzirom na to da sve varijable zadovoljavaju Klineove uvjete normalne distribucije osim rodni stereotipa čiji je indeks spljoštenosti izvan raspona vrijednosti od -10 do +10, prilikom obrade podataka korištene su parametrijske statističke metode.

Tablica 3.

Prikaz deskriptivnih podataka (N=131)

	<i>min</i>	<i>Max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Mdn</i>	Indeks asimetrije	Indeks spljoštenosti	<i>K-S</i>
S1	1	5	3,52	1,09	3,60	-,62	-,37	0,000
S2	1	5	4,06	,84	4,00	-1,12	1,64	0,000
Ekstraverzija	1,60	4,70	3,19	,71	3,20	-,07	-,61	0,200*
Ugodnost	1,50	4,80	3,18	,69	3,10	-,043	-,34	0,200*
Rodni stereotipi	1	6	4,13	,49	4,00	-,90	14,26	0,000
IKr	-,75	,97	,19	,37	,20	-,41	-,40	0,200*
Iked	48,91	140,29	90,10	18,67	89,35	,34	-,15	0,200*
Rodni identitet	1	7	4,23	1,48	4,00	-,02	-,78	0,064

Napomena: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Legenda: *min* – opažene minimalne vrijednosti, *max* – opažene maksimalne vrijednosti, *K-S* – Kolmogorov – Smirnovljevi koeficijent normalnosti raspodjele rezultata, S1 – strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje, S2 – Strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba, IKr – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na korelaciji, Iked – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na euklidskoj distanci

Rezultati analize povezanosti strategija upravljanja socijalnim identitetom i ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, indeksa kongruencije izračunatog na temelju euklidske distance, indeksa kongruencije izračunatog na temelju korelacije te rodni identiteta izračunati su pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije te prikazani u Tablici 4. Utvrđeno je da su strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje povezane s izraženošću rodni stereotipa i rodni identitetom. Prema tome, studentice koje u većoj mjeri koriste strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje ujedno su u većoj mjeri internalizirale rodne stereotipe i pokazuju veću razinu rodni identiteta.

Nadalje, utvrđena je niska pozitivna povezanost strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba s razinom rodnog identiteta. Prema tome, studentice koje u većoj mjeri koriste strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba ujedno osjećaju nešto veću razinu rodne identifikacije.

Tablica 4.

Pearsonovi koeficijenti korelacije strategija upravljanja socijalnim identitetom i ostalih ispitivanih varijabli (N=131)

	1	2	3	4	5	6	7	8
S1	-							
S2	,282**	-						
Ekstraverzija	,126	,147	-					
Ugodnost	,141	,053	,083	-				
Rodni stereotipi	,310**	,012	,049	,131	-			
Iked	,167	,051	,194*	,179*	,033	-		
Ikr	-,143	,024	-,136	-,143	,010	-,795**	-	
Rodni identitet	,357**	,275**	-,027	-,008	,135	,095	-,077	-

Napomena: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Legenda: S1 – strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje, S2 – strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba, Ikr – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na korelaciji, Iked – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na euklidskoj distanci

Radi utvrđivanja može li se na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, kongruencije profesionalnih interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razinom rodnog identiteta predvidjeti korištenje pojedinih strategija upravljanja socijalnim identitetom

provedena su dva modela multiple regresije, a dobiveni su rezultati prikazani u Tablici 5 i Tablici 6.

Tablica 5.

Rezultati multiple regresije: predviđanje korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti stereotipa, kongruencija interesa s odabranim studijskim smjerom i rodnog identiteta (N=131)

Prediktori:	Kriterij: Strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje				
	B	SE (b)	β	t	p
Ekstraverzija	,150	,124	,097	1,209	,229
Ugodnost	,134	,127	,086	1,061	,291
Rodni stereotipi	,558	,179	,250**	3,109	,002
Iked	,003	,008	,050	,381	,704
Ikr	-,160	,377	-,055	-,424	,672
Rodni identitet	,233	,059	,318**	3,976	,000
	R ²	R ² kor.	Df ₁	df ₂	F
	,232	,194	6	124	6,231**

Napomena: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Legenda: Ikr – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na korelaciji, Iked – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na euklidskoj distanci

U Tablici 5. prikazan je doprinos varijabli ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, indeksa kongruencija izračunatog na temelju euklidske distance, indeksa kongruencije izračunatog na temelju korelacija i rodnog identiteta u objašnjenju varijance strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje. Utvrđeno je kako navedene varijable objašnjavaju 19,4% varijance strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje kod studentica. Kao značajni prediktori pokazali su se izraženost rodni stereotipa te razina rodnog identiteta kao najvažniji prediktor.

Tablica 6.

Rezultati multiple regresije: predviđanje korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti stereotipa, kongruencija interesa s odabranim studijskim smjerom i rodnog identiteta (N=131)

Prediktori:	Kriterij: Strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba				
	B	SE (b)	β	t	p
Ekstraverzija	,181	,893	,152	1,762	,081
Ugodnost	,062	,103	,051	,592	,555
Rodni stereotipi	,081	,105	-,047	-,544	,587
Iked	,006	,149	,124	,873	,384
Ikr	,389	,313	,173	1,241	,217
Rodni identitet	,163	,049	,287**	3,341	,001
	R ²	R ² kor.	Df ₁	df ₂	F
	,114	,071	6	124	2,654

Napomena: ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Legenda: Ikr – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na korelaciji, Iked – indeks kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom temeljen na euklidskoj distanci

U Tablici 6 prikazan je doprinos varijabli ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, indeksa kongruencije izračunatog na temelju euklidske distance, indeksa kongruencije izračunatog na temelju korelacija i rodnog identiteta u objašnjavanju varijance strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba. Ovaj se model multiple regresije nije pokazao statistički značajnim. Međutim, rodni identitet se kao pojedinačni prediktor pokazao značajnim u objašnjenju varijance strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba.

5. Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih osobina ličnosti (ekstraverzije i ugodnosti), izraženosti rodni stereotipa, kongruencije interesa s odabranim studijskim smjerom i razinom rodnog identiteta. Nadalje, cilj je bio i utvrditi može li se i u kojoj mjeri na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, kongruencije interesa s odabranim studijskim smjerom i razinom rodnog identiteta predvidjeti korištenje pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom na

uzorku studentica unutar STEM područja u kojima brojčano dominiraju muškarci. S obzirom na rezultate prethodnih istraživanja postavljene su hipoteze i očekivano je da će strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na ponašanje drugih osoba biti pozitivno povezane s ekstraverzijom, dok će strategije upravljanja socijalnim identitetom usmjerene na vlastito ponašanje biti pozitivno povezane s ugodnošću. Nadalje, pretpostavljeno je da će korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom biti pozitivno povezano s izraženošću rodni stereotipa o STEM području i razinom rodne identifikacije, a negativno povezano s kongruencijom interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom. Također, očekivano je da će ekstraverzija, ugodnost, izraženost rodni stereotipa, kongruencija interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razina rodnog identiteta biti značajni prediktori korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom.

5.1. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih dimenzija ličnosti

Pretpostavke vezane uz povezanost korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih dimenzija ličnosti nisu potvrđene. Prema dosadašnjim istraživanjima, korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba pozitivno je povezano s razinom ekstraverzije pojedinca (npr. Ryan i sur., 2020; Moisuć i sur., 2018). Kao što je objašnjeno u uvodnom dijelu ovog rada, za očekivati je da pojedinci koji su visoko na dimenziji ekstraverzije, odnosno koji su orijentirani prema vanjskom svijetu i drugim ljudima, društveni, otvoreni i ekspresivni ujedno i više skloni upravljanju vlastitim socijalnim identitetom i to kroz direktnu konfrontaciju osobe koja je kod njih potaknula doživljaj prijetnje rodnom identitetu. Međutim, u ovome radu nije utvrđena navedena povezanost. Moguće je da su razlog tome adaptacije uslijed dugotrajne izloženosti stereotipima. Prema Steele i sur. (2002) neovisno o tome koliko se osoba uspješno nosi sa stereotipima kratkoročno, u dužem periodu konstantne izloženosti stereotipima dolazi do trajne adaptacije pojedinca, a najčešća vrsta adaptacije je disidentifikacija. Na primjeru sudionika ovog istraživanja odnosno studentica STEM područja u kojima su uvriježeni rodni stereotipi disidentifikacija bi se odnosila na to da se studentici koja je kroz duži period stereotipizirana na temelju svog roda unutar STEM okoline znatno smanjuje razina identifikacije sa STEM domenom te samopoštovanja temeljenog na identifikaciji sa STEM domenom. Međutim, disidentifikaciju je lako postići ako domena na koju se odnosi nema veliku važnost za život pojedinca. U kontekstu obrazovanja vrlo je teško postići disidentifikaciju čak i pojedincima čije su sposobnosti negativno

stereotipizirane jer je obrazovanje generalno cijenjeno i važno za daljnji život svakog pojedinca. Prema tome, teško je razviti samopoštovanje sasvim neovisno o akademskim rezultatima jer čak i društvo u određenoj mjeri stvara sliku o pojedincu unutar i izvan obrazovnih ustanova na temelju njegovog akademskog rezultata. Major i sur. (1998) istraživali su dvije komponente akademske identifikacije (trud uloženi u školu i postignute rezultate) te akademsku disidentifikaciju, odnosno, mjeru u kojoj je samoprocjena pojedinčevih sposobnosti temeljena na postignutim rezultatima na testu inteligencije i povratnoj informaciji dobivenoj u školi na uzorku studenata bijele i crne rase. Iako nije utvrđena razlika među studentima bijele i crne rase u važnosti koju su pridavali postignutim rezultatima testa inteligencije i dobivenoj povratnoj informaciji za vlastito samopouzdanje jer se oboje odnosi na domenu obrazovanja koju cijelo društvo visoko vrednuje, akademska disidentifikacija javljala se samo kod crne rase. Studenti crne rase su uslijed izloženosti stereotipu da pripadnici crne rase imaju niže intelektualne sposobnosti razvili adaptaciju zbog koje su loše rezultate intelektualnih testova i postignutih rezultata u školi smatrali nevaljanima. Kod njih se akademska disidentifikacija manifestirala tako da postignuti loši rezultati u školi i na testu inteligencije nisu utjecali na njihovo samopoštovanje. Prema rezultatima navedenog istraživanja, moguće je da nije utvrđena povezanost ekstraverzije, ugodnosti te kongruencije interesa pojedinaca s odabranim studijskim smjerom s korištenjem strategija upravljanja socijalnim identitetom uslijed disidentifikacije zbog konstantne izloženosti rodnih stereotipima. Naime, studentice u STEM domeni izložene su rodnim stereotipima kroz duži period zbog čega je moguće da su ih prestale smatrati relevantnima za vlastito samopoštovanje te zbog te trajne adaptacije nemaju potrebu koristiti strategije upravljanja socijalnim identitetom kako bi se lakše nosile s percipiranim stereotipima. Prema tome, moguće je da sudionice ovog istraživanja u manjoj mjeri pribjegavaju korištenju strategija upravljanja socijalnim identitetom zbog razvijenih kompleksnijih i trajnih adaptacija uslijed dugoročne izloženosti rodnim stereotipima te ne doživljavaju rodne stereotipe u STEM kontekstu relevantnima za svoje samopoštovanje.

Nadalje, iako je očekivana povezanost strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje i razine ugodnosti pojedinca, ta pretpostavka u ovome istraživanju također nije potvrđena što nije u skladu s rezultatima prethodnih istraživanja (npr. Ryan i sur., 2020). Hipoteza je temeljena na definiciji ugodnosti Graziana i Eisenberga (1997) kao latentne varijabla koja sumira više tendencija i ponašanja - npr. Ljubaznost, suradljivost, uslužnost, tendencija da se pojedinac sviđi okolini, tendencija da se pojedinac ponaša obzirno prema drugima prema kojoj je za očekivati da će osobe koje su više na dimenziji ugodnosti u kontaktu izbjegavati direktnu konfrontaciju i strategije upravljanja socijalnim identitetom

usmjerene na ponašanje drugih osoba te se okrenuti strategijama usmjerenima na vlastito ponašanje (npr. Isticanjem nekih pozitivnih karakteristika koje se vežu uz stereotipiziranu grupu kojoj pripadaju. Osim već spomenutih kompleksnijih adaptacija uslijed dugoročne izloženosti rodnim stereotipima postoji dodatni potencijalni razlog za nepotvrđivanje hipoteze koja se odnosi na povezanost ugodnosti i korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom. Kao što je spomenuto u uvodnom dijelu ovog rada pojedinci koji su visoko na dimenziji ugodnosti pokazuju visoku razinu povjerenja u druge te su skloni suradnji (Costa i McCrae, 1992). Osim toga, prema Sliteru i sur. (2015), osobe koje su visoko na dimenziji ugodnosti rjeđe percipiraju da je došlo do kršenja neke od društvenih normi. Prema tome, moguće je da osobe koje su visoko na dimenziji ugodnosti često prilikom stereotipiziranja uopće ne doživljavaju situaciju u kojoj su se našli kao stereotipiziranje jer u manjoj mjeri percipiraju zle namjere sugovornika od osoba koje nisko na dimenziji ugodnosti. Sukladno tome, takvi pojedinci nemaju potrebu koristiti strategija upravljanja socijalnim identitetom kako bi se lakše nosili s prijetnjom socijalnom identitetu jer oni tu prijetnju nisu niti doživjeli. Sukladno tome, moguće je da povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine ugodnosti pojedinca nije potvrđena iz tog razloga.

5.2. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i izraženosti rodnih stereotipa

Utvrđena je pozitivna povezanost između korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje i izraženosti rodnih stereotipa kod pojedinca. S druge strane, izraženost rodnih stereotipa u ovome radu nije povezana s korištenjem strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba. Važno je napomenuti da je izraženost rodnih stereotipa u ovome radu mjerena pomoću samo jedne čestice (niska pouzdanost mjere) koja mjeri isključivo eksplicitne stereotipe, a osim toga bazira se na samoprocjeni što dodatno ugrožava valjanost prikupljenih rezultata. Ta čestica kao mjera izraženosti rodnih stereotipa ima upitnu osjetljivost odnosno sposobnost mjere da razlikuje ispitanike prema predmetu mjerenja. To potkrepljuju i prikupljeni podaci sudionika, naime, čak je 83,2% sudionika tvrdilo da je studiranje STEM studijskih smjerova podjednako prikladno za oba roda što je logično za očekivati jer bi se drugačiji stav mogao smatrati socijalno nepoželjenim. U budućim istraživanjima bi svakako trebalo uključiti i mjeru implicitnih stereotipa kao potencijalno neželjenih asocijacija koje se događaju na nesvjesnoj razini i predstavljaju produkt socijalnih uvjerenja koji je odvojen od eksplicitnih stereotipa, ali povezan

s njima kako bi se postigla veća razina valjanost prikupljenih rezultata (Starr, 2018). Nadalje, samo je 19% sudionika na skali od 1 do 7 (1 se odnosi na stav da je studiranje STEM studijskih smjerova prikladno isključivo za žene, 4 odražava stav da je studiranje STEM studijskih smjerova podjednako prikladno za oba roda, a 7 da je prikladno isključivo za muškarce) odabralo 5 te izrazilo stav da je studiranje STEM studijskih smjerova malo prikladnije za muškarce. Dok su ostale brojeve na skali odabrale po jedna ili čak niti jedna sudionica.

5.3. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom

U ovom radu nije potvrđena povezanost korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom iako je očekivana negativna povezanost između navedenih varijabli. S obzirom na to da su u ovome radu profesionalni interesi izračunati na temelju rezultata prikupljenih PGI-Mini upitnikom koji sadrži samo 20 čestica, potencijalni razlog za nepotvrđivanje početnih očekivanja je niska internalna konzistencija upitnika koju navodi i sam autor upitnika (Tracey, 2019). Kao što je prethodno spomenuto u radu, pouzdanost skale koja mjeri istraživački tip interesa iznosi $\alpha=.17$ što je daleko od zadovoljavajuće vrijednosti. Iako se pouzdanosti ostalih mjerenih skala u upitniku podudaraju s onima koje navode autori te se njihove vrijednosti kreću između .50 i .85, u budućim istraživanjima preporučuje se korištenje originalne verzije upitnika radi boljih psihometrijskih karakteristika kako bi dobiveni rezultati bili što pouzdaniji. Nadalje, kod konstrukta kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom se javlja problem vezan uz operacionalizaciju. Indeks kongruencije je matematička mjera koja je izvedena iz procjene interesa pojedinca i procjene okolina, prema tome, mjera ovog konstrukta nije posljedica direktne samoprocjene (Černja Rajter, 2022). Također, način računanja indeksa kongruencije u ovome radu može rezultirati pogreškom mjerenja i restrikcijom varijabiliteta, te su dobiveni indeksi kongruencije opterećeni pogreškama procjene okolina (Černja Rajter, 2022). Osim toga, potencijalni razlog za nepotvrđivanje hipoteze su već spomenute kompleksnije adaptacije uslijed dugotrajne izloženosti rodnim stereotipima.

5.4. Odnos strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine rodnog identiteta

Utvrđena je pozitivna povezanost obje vrste strategija upravljanja socijalnim identitetom i razine rodnog identiteta što je u skladu s očekivanjima temeljenim na rezultatima prethodnih istraživanja (Van Veelen i sur., 2019; Major i sur., 2003; Tajfel i Turner, 1986). Van Veelen i sur. (2019) utvrdili su da je razina rodnog identiteta povezana s doživljajem prijetnje rodnom identitetu žena u dominantno maskulinom radnom okruženju na način da žene koje se u većoj mjeri identificiraju sa svojom rodnom ulogom u većoj mjeri doživljavaju prijetnju rodnom identitetu. Iako ovo istraživanje nije mjerilo doživljaj prijetnje rodnom identitetu, logično je očekivati da žene koje osjećaju veći prijetnju rodnom identitetu imaju i veću tendenciju korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom čija je svrha umanjene doživljaja prijetnje rodnom identitetu. Međutim, valjalo bi u budućim istraživanjima uključiti i mjeru doživljaja prijetnje rodnom identitetu te ispitati utjecaj rodnog identiteta kao moderatora između brojčane dominacije muškaraca na studijskom smjeru i doživljaja prijetnje rodnom identitetu. Van Veelen i sur. (2019) proveli su istraživanje u kojem je utvrđen moderatorski efekt rodne identifikacije u povezanosti razine rodnog identiteta i područja rada (STEM područje rada/područje rada koje nije STEM). Iako je prijetnja rodnom identitetu bila viša kod žena koje su radile u STEM području, kod žena koje nisu radile u STEM području doživljaj prijetnje rodnom identitetu u većoj je mjeri bio povezan s rodnom identifikacijom. Prema tome, Van Veelen i sur. (2019) došli su do zaključka da kad je relevantnost rodnog identiteta niska i u radnom okruženju (radna okolina izvan STEM područja u kojoj ne postoji brojčana dominacija muškaraca) i iz perspektive pojedinca (niska razina rodne identifikacije) tada se žene u mnajoj mjeri osjećaju nesigurno ili nelagodno zbog svog rodnog identiteta. Prema tome, valjalo bi ispitati moderatorski utjecaj rodnog identiteta kod povezanosti doživljaja prijetnje rodnom identitetu i studijskih smjerova (STEM i onih izvan STEM domene).

5.6. Regresijski modeli

U ovome radu metodom multiple regresije utvrđeno je da se na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodnih stereotipa, kongruencije profesionalnih interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razinom rodnog identiteta može predvidjeti i objasniti 19,4% varijance korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje. Pritom su se kao značajni prediktori pokazali izraženost rodnih stereotipa i razina

rodnog identiteta. Nadalje, regresijski model kojim se nastojalo predvidjeti korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba nije se pokazao značajnim, ali se rodni identitet se kao pojedinačni prediktor pokazao značajnim. Nastavno na već spomenute metodološke nedostatke valjalo bi ponoviti istraživanje i pritom koristiti dulju verziju PGI upitnika s boljom internalnom konzistencijom te mjeru izraženosti rodnih stereotipa koja sadrži više od jedne čestice, osim eksplicitnih mjeri i implicitne stereotipe te ima veću razinu osjetljivosti. Nadalje, u ovome radu su razmotreni isključivo osobni faktori vezani uz korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom (dimenzije ličnosti, rodni stereotipi, kongruencija profesionalnih interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom, razina rodnog identiteta) jer su se oni pokazali kao jedini značajni u radu Ryan i sur. (2020). Međutim, valjalo bi u budućnosti ispitati i povezanost korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom i nekih socijalnih faktora poput socijalne podrške bliskih osoba i kolega u kontekstu akademskog postignuća. Nadalje, poželjno bi bilo uključiti i mjeru nekih dodatnih osobnih faktora, primjerice, u ovome je radu mjerena razina rodnog identiteta, ali je zanemarena razina STEM identiteta sudionika. S obzirom na to da prijetnja rodnom identitetu nastaje kad pojedinac percipira nepodudaranje između vlastita dva identiteta, valjalo bi uključiti i mjeru STEM identiteta jer je u ovome radu korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom prema teoriji izazvano upravo nepodudaranjem rodnog i STEM identiteta. Prema tome, niska razina jednog od ta dva identiteta umanjila bi razinu percipiranog nepodudaranja, a samim time i prijetnje rodnom identitetu, kao i korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom.

5.7. Ograničenja istraživanja i praktične implikacije

Osim već spomenutih ograničenja, važno je spomenuti i preostale metodološke nedostatke ovog istraživanja. Naime, sve su varijable u ovome istraživanju mjerene na temelju samoiskaza sudionika, prema tome, valjalo bi u budućim istraživanjima koristiti druge izvore podataka koji su precizniji poput procjena kolega i profesora. Nadalje, uzorak u ovome istraživanju je relativno mali ($N=131$), a osim toga, radi se o prigodnom uzorku prikupljenom putem online ankete. Sukladno tome, valjalo bi istraživanje ponoviti na većem broju sudionika po mogućnosti uz slučajno stratificirano uzorkovanje po STEM studijskim smjerovima, a s obzirom na nizak odaziv sudionika, preporučuje se proširenje istraživanja sa Zagrebačkog Sveučilišta i na druga sveučilišta u Republici Hrvatskoj. Također, poželjno bi bilo istraživanje provesti i na uzorku studentica koje ne studiraju STEM studijske smjerove kod kojih su

uvriježeni rodni stereotipi te usporediti rezultate dviju skupina sudionika. Nadalje, preporučuje se i provedba istraživanja na uzorku muških studenata koji studiraju studijske smjerove za koje postoje uvriježena vjerovanja da su ti smjerovi prikladniji za žene. Također, postoji i problem kategorizacije studijskih smjerova za koje postoje uvriježeni stereotipi da su prikladniji za određeni rod. Vrlo je teško utvrditi koji se studijski smjerovi smatraju prikladnijim za žene ili muškarce. U ovom je istraživanju korišten brojčani omjer žena i muškaraca kao objektivna mjera kategorizacije dominantno muških studijskih smjerova. Međutim, bilo bi preporučljivo u budućim istraživanjima ove teme uključiti i mjeru subjektivne kategorizacije, odnosno, pitati svakog sudionika istraživanja u sklopu ankete smatraju li da postoje uvriježeni rodni stereotipi za studijski smjer koji pohađaju. Brojčana dominacija određenog roda na nekom studijskom smjeru ne mora nužno značiti da postoje i uvriježeni rodni stereotipi da je taj rod uspješniji na tom studijskom smjeru ili pak, ako oni i postoje, da sudionik istraživanja percipira te uvriježene rodne stereotipe.

Unatoč svim navedenim metodološkim nedostacima, ovo istraživanje predstavlja temelj za daljnja istraživanja strategija upravljanja socijalnim identitetom na uzorku studentica STEM studijskih smjerova kod kojih su uvrijeđeni rodni stereotipi, u Hrvatskoj nedostatno istražene teme. U ovome radu identificirani su neki faktori koji su povezani s korištenjem strategija upravljanja socijalnim identitetom. Utvrđeno je da studentice koje su internalizirale rodne stereotipe ujedno i u većoj mjeri koriste strategije upravljanja socijalnim identitetom. Prema tome, rezultati istraživanja imaju praktične implikacije u kontekstu akademskih institucija. Prema ovim spoznajama nastavnici bi isticanjem primjera uspješnih žena u STEM području te povezivanjem s tim modelima, kao i nultom tolerancijom na stereotipe u akademskim institucijama mogli stvoriti obrazovnu okolinu u kojoj bi studentice u manjoj mjeri internalizirale rodne stereotipe, a samim time bi i potreba za pribjegavanjem korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom kod studentica STEM područja bila manja jer bi u manjoj mjeri dolazilo do percipirane nekongruencije između rodnog i STEM identiteta. Percepcija nekongruencije između rodnog i STEM identiteta pojedince čini ranjivim za doživljaje prijetnje rodnom identitetom koji se veže uz brojne neželjene posljedice poput povišene razine stresa, tendencije podcjenjivanju vlastitih sposobnosti te nižeg radnog angažmana koji u konačnici rezultira i nižim postignućima (Ancis i Phillips, 1996; Settles, 2004). Osim toga, podzastupljenost žena u STEM području predstavlja kompleksan problem, a razumijevanje načina na koji žene upravljaju vlastitim identitetom u stereotipno maskulinim područjima pridonose boljem razumijevanju mehanizama vezanih uz zadovoljstvo na studiju i retenciju na studijskim programima. Prema tome, valjalo bi nastaviti istraživanje ove tematike

zbog njene relevantnosti i praktičnih implikacija, a ovo istraživanje postavlja dobre temelje za daljnja znanstvena istraživanja.

6. Zaključak

Cilj ovog istraživačkog rada bio je ispitati povezanost pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom i ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, kongruencije interesa s odabranim studijskim smjerom i razinom rodnog identiteta te utvrditi može li se i u kojoj mjeri predvidjeti korištenje pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom na temelju preostalih ispitivanih varijabli. U istraživanju je sudjelovala 131 studentica druge ili više godine STEM studijskih smjerova Sveučilišta u Zagrebu na kojima brojčano dominiraju muškarci. Hipoteze koje su pretpostavljale povezanost pojedinih vrsta strategija upravljanja socijalnim identitetom i osobina ličnosti te kongruencije interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom su odbačene. Međutim, utvrđena je povezanost strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje s izraženošću rodni stereotipa i razinom rodnog identiteta. Nadalje, utvrđena je i korelacija između strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba i razine rodnog identiteta. Multiplom regresijom je utvrđeno da se na temelju ekstraverzije, ugodnosti, izraženosti rodni stereotipa, kongruencije profesionalnih interesa pojedinca s odabranim studijskim smjerom te razinom rodnog identiteta može predvidjeti i objasniti 19,4% varijance korištenja strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na vlastito ponašanje. Značajni prediktori u tom regresijskom modelu su izraženost rodni stereotipa i razina rodnog identiteta. S druge strane, regresijski model kojim se nastojalo predvidjeti korištenje strategija upravljanja socijalnim identitetom usmjerenih na ponašanje drugih osoba nije se pokazao značajnim. Međutim, rodni identitet je unutar tog modela bio značajni pojedinačni prediktor.

Zaključno, ovo istraživanje predstavlja temelj za buduća istraživanja strategija upravljanja socijalnim identitetom u maskulinim STEM područjima te pruža osnovne smjernice za stvaranje akademskog okruženja s nultom tolerancijom na rodne stereotipe koje bi kod studentica STEM studijskih smjerova dovelo do smanjenja percepcije nekongruencije između rodnog i STEM identiteta koja čini pojedince ranjivim za doživljaj prijetnje rodnom identitetu.

7. Literatura

- Ancis, J. R. i Phillips, S. D. (1996). Academic gender bias and women's behavioral agency self-efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 75(2), 131-137.
- American Psychological Association (2021). *Dictionary of Psychology*. Preuzeto 22.12.2021. s adrese: <https://dictionary.apa.org/>.
- Ashton, M. C. i Lee, K. (2009). The HEXACO-60: A short measure of the major dimensions of personality. *Journal of Personality Assessment*, 91, 340-345.
- Babarović, T. i Šverko, I. (2013). The HEXACO personality domains in the Croatian sample. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 22(3), 397-411.
- Banchefsky, S., Westfall, J., Park, B. i Judd, C. M. (2016). But you don't look like a scientist!: Women scientists with feminine appearance are deemed less likely to be scientists. *Sex Roles*, 75(3), 95-109.
- Bear, J. B. i Babcock, L. (2017). Negotiating femininity: Gender-relevant primes improve women's economic performance in gender role incongruent negotiations. *Psychology of Women Quarterly*, 41(2), 163-174.
- Brown, C. S. i Leaper, C. (2010). Latina and European American girls' experiences with academic sexism and their self-concepts in mathematics and science during adolescence. *Sex Roles*, 63(11), 860-870.
- Carlana, M. (2019). Implicit stereotypes: Evidence from teachers' gender bias. *The Quarterly Journal of Economics*, 134(3), 1163-1224.
- Carli, L. L., Alawa, L., Lee, Y., Zhao, B. i Kim, E. (2016). Stereotypes about gender and science: Women ≠ scientists. *Psychology of Women Quarterly*, 40(2), 244-260.
- Ceci, S. J. i Williams, W. M. (2011). Understanding current causes of women's underrepresentation in science. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108(8), 3157-3162.
- Cedefop (2016). Skill Shortage and Surplus Occupations in Europe: Cedefop insights into which occupations are in high demand - and why. *Briefing Note-9115 EN*. Preuzeto 25. rujna 2021. s adrese: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/9115>.
- Cheryan, S. (2012). Understanding the paradox in math-related fields: Why do some gender gaps remain while others do not?. *Sex roles*, 66(3), 184-190.
- Cheryan, S., Drury, B. J. i Vichayapai, M. (2013). Enduring influence of stereotypical computer science role models on women's academic aspirations. *Psychology of Women Quarterly*, 37(1), 72-79.
- Cheryan, S., Plaut, V. C., Davies, P. G. i Steele, C. M. (2009). Ambient belonging: how stereotypical cues impact gender participation in computer science. *Journal of personality and social psychology*, 97(6), 1045-1060.

- Costa, P. T. i McCrae, R. R. (1992). Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. *Psychological Assessment*, 4(1), 5–13.
- Černja Rajter, I. (2022). *Uloga profesionalne zrelosti u uspješnoj tranziciji iz škole na studij* (Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu). Repozitorij Filozofskog Fakulteta. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:620456>
- DeJordy, R. (2008). Just passing through: Stigma, passing, and identity decoupling in the work place. *Group & Organization Management*, 33(5), 504-531.
- Dutton, J. E., Roberts, L. M. i Bednar, J. (2010). Pathways for positive identity construction at work: Four types of positive identity and the building of social resources. *Academy of management review*, 35(2), 265-293.
- Eccles, J. S. (2005). Subjective Task Value and the Eccles et al. Model of Achievement-Related Choices (A. J. Elliot i C. S. Dweck, ur.). *Handbook of competence and motivation*, (pp. 105–121). New York: The Guilford Publications.
- Else-Quest, N. M., Mineo, C. C., i Higgins, A. (2013). Math and science attitudes and achievement at the intersection of gender and ethnicity. *Psychology of Women Quarterly*, 37(3), 293-309.
- Ely, R. J. (1995). The power in demography: Women's social constructions of gender identity at work. *Academy of Management Journal*, 38(3), 589-634.
- European Commission (2020). *Labour Market and Wage Developments in Europe -Annual review 2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gilbert, P. N., O'Brien, L. T., Garcia, D. M. i Marx, D. M. (2015). Not the sum of its parts: Decomposing implicit academic stereotypes to understand sense of fit in math and English. *Sex Roles*, 72(1-2), 25-39.
- Graziano, W. G. i Eisenberg, N. (1997). Agreeableness: A dimension of personality. In *Handbook of personality psychology* (pp. 795-824). Academic Press.
- Haslam, S. A., Van Knippenberg, D., Platow, M. J. i Ellemers, N. (2014). *Social Identity at Work: Developing Theory for Organizational Practice*. London: Psychology Press.
- Holland, J. L. (1966). *The psychology of vocational choice: A theory of personality types and model environments*. Waltham, MA: Gin and Company.
- Holland, J. L. (1997). *Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.
- Inzlicht, M. i Kang, S. K. (2010). Stereotype threat spillover: how coping with threats to social identity affects aggression, eating, decision making, and attention. *Journal of personality and social psychology*, 99(3), 467-481.
- Kim, A. Y., Sinatra, G. M. i Seyranian, V. (2018). Developing a STEM identity among young women: A social identity perspective. *Review of Educational Research*, 88(4), 589-625.

- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (4th ed.)*. Guilford Press.
- Kaiser, C. R. i Miller, C. T. (2001). Stop complaining! The social costs of making attributions to discrimination. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(2), 254–263.
- London, B., Downey, G., Bolger, N. i Velilla, E. (2005). *Navigating the future: Social identity, coping, and life tasks* (G. Downey, J. Eccles i C. Chatman, ur.). New York: Russell Sage Foundation.
- Lyons, B. J., Wessel, J. L., Tai, Y. C. i Ryan, A. M. (2014). Strategies of job seekers related to age-related stereotypes. *Journal of Managerial Psychology*, 29, 1009–1027.
- Major, B., Spencer, S. J., Schmader, T., Wolfe, C. T. i Crocker, J. (1998). Coping with negative stereotypes about intellectual performance: The role of psychological disengagement. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(1), 34–50.
- Major, B., Quinton, W. J. i Schmader, T. (2003). Attributions to discrimination and self-esteem: Impact of group identification and situational ambiguity. *Journal of Experimental Social Psychology*, 39(3), 220-231.
- Martiny, S. E. i Kessler, T. (2014). Managing one's social identity: Successful and unsuccessful identity management. *European Journal of Social Psychology*, 44(7), 748-757.
- McKinney, J. P., McKinney, K. G., Franiuk, R. i Schweitzer, J. (2006). The college classroom as a community: Impact on student attitudes and learning. *College Teaching*, 54(3), 281-284.
- Milkman, K. L., Akinola, M. i Chugh, D. (2015). What happens before? A field experiment exploring how pay and representation differentially shape bias on the pathway into organizations. *Journal of Applied Psychology*, 100(6), 1678-1712.
- Moisuc, A., Brauer, M., Fonseca, A., Chaurand, N. i Greitemeyer, T. (2018). Individual differences in social control: Who 'speaks up' when witnessing uncivil, discriminatory, and immoral behaviours?. *British Journal of Social Psychology*, 57(3), 524-546.
- National Science Foundation. (2017). *Women, minorities, and persons with disabilities in science and engineering: 2017 (Special Report NSF 17-310)*. Arlington, VA: National Center for Science and Engineering Statistics.
- Park, L. E., Young, A. F., Troisi, J. D. i Pinkus, R. T. (2011). Effects of everyday romantic goal pursuit on women's attitudes toward math and science. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(9), 1259-1273.
- Petz, B., Kolesarić, V. i Ivanec, D. (2012). *Petzova statistika: Osnovne statističke metode za nematematičare*. Naklada Slap.
- Pietri, E. S., Hennes, E. P., Dovidio, J. F., Brescoll, V. L., Bailey, A. H., Moss-Racusin, C. A., i Handelsman, J. (2019). Addressing unintended consequences of gender diversity interventions on women's sense of belonging in STEM. *Sex Roles*, 80(9), 527-547.

- Prediger, D. J. i Vansickle, T. R. (1992). Locating occupations on Holland's hexagon: Beyond RIASEC. *Journal of Vocational Behavior*, 40(2), 111-128.
- President's Counsel of Advisors on Science and Technology (2012). *Engage to Excel: Producing One Million Additional College Graduates with Degrees in Science, Technology, Engineering, And Mathematics*. Preuzeto 25. rujna 2021. s adrese: https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/microsites/ostp/pcast-engage-to-excel-final_2-25-12.pdf.
- Ragins, B. R. (2008). Disclosure disconnects: Antecedents and consequences of disclosing invisible stigmas across life domains. *Academy of Management Review*, 33(1), 194-215.
- Rattan, A. i Dweck, C. S. (2010). Who confronts prejudice? The role of implicit theories in the motivation to confront prejudice. *Psychological Science*, 21(7), 952-959.
- Roberts, L. M., Cha, S. E. i Kim, S. S. (2014). Strategies for managing impressions of racial identity in the workplace. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 20(4), 529-540.
- Roberts, L. M., Settles, I. H. i Jellison, W. A. (2008). Predicting the strategic identity management of gender and race. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 8(4), 269-306.
- Rosenthal, L., London, B., Levy, S. R. i Lobel, M. (2011). The roles of perceived identity compatibility and social support for women in a single-sex STEM program at a co-educational university. *Sex roles*, 65(9), 725-736.
- Rosser, S. V. (2012). *Breaking into the lab: engineering progress for women in science*. New York: NYU Press.
- Ryan, A. M., King, D. D., Elizondo, F. i Wadlington, P. (2020). Social identity management strategies of women in STEM fields. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 93(2), 245-272.
- Settles, I. H. (2004). When multiple identities interfere: The role of identity centrality. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(4), 487-500.
- Shelton, J.N. i Stewart, R. E. (2004). Confronting perpetrators of prejudice: The inhibitory effects of social costs. *Psychology of Women Quarterly*, 28(3), 215-223.
- Sliter, M., Withrow, S. i Jex, S. M. (2015). It happened, or you thought it happened? Examining the perception of workplace incivility based on personality characteristics. *International Journal of Stress Management*, 22(1), 1-24.
- Smyth, F. L. i Nosek, B. A. (2015). On the gender–science stereotypes held by scientists: Explicit accord with gender-ratios, implicit accord with scientific identity. *Frontiers in psychology*, 6, 415, 1-19.
- Starr, C. R. (2018). “I’m not a science nerd!” STEM stereotypes, identity, and motivation among undergraduate women. *Psychology of Women Quarterly*, 42(4), 489-503.

- Steele, C. M., Spencer, S. J. i Aronson, J. (2002). Contending with group image: The psychology of stereotype and social identity threat. *Advances in Experimental Social Psychology*, 34, 379–440.
- Stoet, G. i Geary, D. C. (2018). The Gender-Equality Paradox in Science, Technology, Engineering, and Mathematics Education. *Psychological Science*, 29(4), 581–593.
- Šverko, I. i Babarović, T. (2008). Correspondence of interests and self-efficacy beliefs with occupational choice. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 17(3 (95)), 397-414.
- Tajfel, H., i Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *The Social Psychology of Intergroup Relations* (S. Worchel i W. G. Austin, ur.). Monterey: Brooks/Cole.
- Tajfel, H. i Turner, J. C. (1986). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior, u S. Worchel i WG Austin, ur., *Psychology of Intergroup Relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Thoman, D. B. i Sansone, C. (2016). Gender bias triggers diverging science interests between women and men: The role of activity interest appraisals. *Motivation and Emotion*, 40(3), 464-477.
- Tracey, T. J. G. (2019). *Personal Globe Inventory: PGI, PGI-Short, and PGI-Mini Manual (Verzija 1.5)*. Neobjavljeni priručnik.
- Tracey, T. J. i Tao, C. (2018). Response latency in interest assessment: An added tool?. *Journal of Vocational Behavior*, 108(2018), 121-131.
- Van Veelen, R., Derks, B. i Endedijk, M. D. (2019). Double trouble: How being outnumbered and negatively stereotyped threatens career outcomes of women in STEM. *Frontiers in psychology*, 10, 150, 1-18.
- Walton, G. M. i Cohen, G. L. (2007). A question of belonging: race, social fit, and achievement. *Journal of personality and social psychology*, 92(1), 82-96.
- Weisgram, E. S. i Diekmann, A. B. (2017). Making STEM “family friendly”: The impact of perceiving science careers as family-compatible. *Social Sciences*, 6(2), 61-80.
- Williams, W. M. i Ceci, S. J. (2015). National hiring experiments reveal 2:1 faculty preference for women on STEM tenure track. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112, 5360–5365.
- Wessel, J. L., Hagiwara, N., Ryan, A. M. i Kermond, C. M. (2015). Should women applicants “man up” for traditionally masculine fields? Effectiveness of two verbal identity management strategies. *Psychology of Women Quarterly*, 39(2), 243-255.
- Yang, Y. i Barth, J. M. (2015). Gender differences in STEM undergraduates' vocational interests: People–thing orientation and goal affordances. *Journal of Vocational Behavior*, 91, 65-75.

8. Prilozi

8.1. Prilog 1. *Skala strategija upravljanja socijalnim identitetom za studentsku populaciju (Ryan i sur., 2020)*

Subskala: strategije usmjerene na vlastito ponašanje

1. Potičem kolege na fakultetu da u većoj mjeri obrate pozornost na neke druge moje karakteristike u odnosu na rod kojem pripadam.
2. Nastojim umanjiti negativne aspekte pripadanja ženskom rodu.
3. Trudim se pokazati kolegama da i ja posjedujem vještine koje posjeduju muškarci.
4. Pokušavam uvjeriti druge da moja pripadnost ženskom rodu ne predstavlja problem.
5. Naglašavam pozitivne aspekte pripadanja ženskom rodu u studijskom okruženju.

Subskala: Strategije usmjerene na ponašanje drugih osoba

1. Ako kolege negativno percipiraju ženski rod, nastojim im ukazati da je njihovo mišljenje manjkavo.
2. Kada su načela ili uobičajene prakse diskriminatorne prema ženskom rodu, tada kažem ljudima da se s time ne slažem.
3. Otvoreno se suprotstavljam drugima kada čujem opasku ili šalu na račun ženskog roda.

8.2. Prilog 2. *Skala rodne identifikacije na studiju (Van Veelen i sur., 2019)*

1. Na studiju osjećam povezanost s pripadnicama ženskog roda.
2. Na studiju se poistovjećujem s pripadnicama ženskog roda.
3. Na studiju osjećam privrženost pripadnicama ženskog roda.
4. Činjenica da sam pripadnica ženskog roda za mene je važna na studiju.